

Husdyrbruget i Danmark 1883.

Det var med lyse Udsigter for Husdyrbruget, at det forløbne Landbrugsaar begyndte. Paa Grund af den rige Græsning i Efteraaret 1882 kom Kvæget paa Stald i særdeles godt Huld; der var rigeligt med Hø og Halm samt Roer, hvor disse bleve dyrkede; Priserne paa Sæd og Foderstoffer vare lave, medens de vare høje paa Kjød og Flæsk samt ret gode paa Smør. Kun vare Besætningerne i mange Egne for smaa til Fodermængden. Aaret har ogsaa i det Hele taget svaret til de Forventninger, der bleve stillede til det, og i hvert Fald har Salget af Husdyrprodukter bragt Landet en Indtægt, der vistnok er større end den tilsvarende i noget tidligere Aar.

Forholdet mellem Priserne paa Sæd og de øvrige Produkter samt Sædens ofte simple Kvalitet medførte naturlig, at der sidste Vinter blev opfodret en meget betydelig Mængde Kraftfoder, men havde ogsaa til Følge, at der anvendtes forholdsvis meget Korn, saa at Forbruget af kunstige Foderstoffer har været noget mindre. Overskudsindførselen har nemlig været af Klid 66,4 (ifjor 77,9) og af Oliekager 39,1 (ifjor 44,1) Mill. Pd. Selvfølgelig har det rigelige Hofoder, der stod til Raadighed, sparet en Del paa Kraftfoderet. Og der er næppe i Gjennemsnit blevet opfodret synderlig mere Kraftfoder pr. Ko i Mejeribesætningerne i sidste Vinter end i den foregaaende. Men den Støtte, som Høet afgiver for Vinterholdet, undervurderes let, og i et godt Høaar bliver Kvæget derfor altid forholds-

vis stærkere ernæret, end naar Høet savnes. Den store Smørudførsel af 119,000 Tdr. Netto, som Aaret har bragt, skyldes derfor vistnok ikke just Anvendelsen af saa meget større Kraftfoder, men foruden Centrifugerne dels netop Høet og dels det, at Køerne paa Grund af det gode Efteraar bleve indbundne i saa kraftig Stand. Der er god Grund til at lægge nogen Vægt paa dette sidste, thi Betydningen heraf har man i Almindelighed ikke klart nok for Øje. — At der alligevel i det Hele taget er brugt en større Mængde Kraftfoder iaar, skyldes derfor væsentlig den udvidede Fedning af Svin og Kreaturer.

Den Tilfredshed med Udbyttet af Besætningerne, som var almindelig sidste Vinter, skulde ikke vedblive, men afløstes i Forsommeren af begrundet Klage over Kløver- og Græsmarkerne. Kvæget kom ud i Midten af Maj, men der var de fleste Steder kun ringe Græs, og den vedvarende Tørke til ind i Juli Maaned sved Markerne af og fremkaldte ofte ligefrem Græsmangel. Denne sidste tvang Mange til at give Tilskud af Kraftfoder eller til at staldfodre. Og dette skyldes det rimeligvis for en væsentlig Del, at Smørudførselen i April Kvartal blev saa betydelig. Heldigvis kom der endelig rigelig Regn, og den sidste Halvdel af Sommeren blev derpaa meget god, saa at Smørudførselen i Juli Kvartal iaar blev lige saa stor som ifjor.

Skjøndt Smørudførselen var ualmindelig stor i Vinterhalvaaret, var Sommerproduktionen dog den største, og desværre maa Misforholdet mellem Sommer- og Vinterproduktionen antages at være betydelig større, end Udførselsstatistikken angiver. Thi der bruges nemlig i det mindste paa Landet mindre Smør om Vinteren end om Sommeren. Men hvert Hundrede Pd. Smør, der tages fra Sommeren og lægges paa Vinterudførselen, betaales gennemsnitlig med mindst 25 Kr. mere. Man tør derfor ikke sige, at Fler-tallet af vore Mejerier endnu har formaaet eller forstaaet at indrette Produktionen efter den simple Regel, der ellers gjælder for al anden Frembringelse af Varer, nemlig den at producere mest, naar Varen er dyrest. Selv det Frem-

skridt, der unægtelig er gjort i den Retning iaar, og som forhaabentlig maa holde sig, lader endnu en lang Vej tilbage, inden de rationelle Principper for Ledelsen af vore Mejeribesætninger slaa helt igjennem.

Priserne paa Levekvæg og magert Kvæg have været meget høje. Besætningerne vare blevne stærkt reducerede i det foregaaende knappe Foderaar, og da Hø og Halm var rigelig sidste Efteraar samt de øvrige Forhold gunstige for Kvægholdet, maatte Priserne blive høje, tilmed da Tilførselen fra Sverrig kun var ringe i Oktober Kvartal. Og med smaa Svingninger have de holdt sig hele Aaret. Hertil har det bidraget meget, at der iaar er blevet sendt meget magert Kvæg til England. Og dog har paa den anden Side Tilførselen af magert Kvæg fra Sverrig til Opstaldning her i Landet iaar vistnok været lige saa stor som tidligere, ligesom Indførselen af svensk Kvæg nu er større end før.

De høje Priser paa magert Kvæg i Efteraaret vare ikke gunstige for Indkjøbet til Kvægfødningen, men Priserne paa Kjød samt de øvrige heldige Konjunkturer medførte dog, at der blev fedet meget, ogsaa paa Bøndergaardene. De engelske Markeder vare gjennemgaaende gode den første Del af Vinteren, og de, der solgte i Tide, fik gode Priser hjem. Men Priserne faldt allerede i April og Maj; dog stege de atter noget ind i Juni i Newcastle, noget senere i London. Et Forhold, som øjensynlig har havt en Del Indflydelse paa Markederne iaar, er de langvarige Forbud mod at flytte Kreaturerne fra Byen eller Markedet paa Grund af de stærke Udbrud af Mund- og Klovesyge i England. Derved hæmmes Afsætningen ud over Forbruget i Markedsbyen og nærmeste Omegn.

Disse Sygdomsudbrud i England have styrket den Bevægelse, der gaaer ud paa at udelukke de fremmede levende Kreaturer fra Markedet. Resultatet er foreløbig heraf blevet, at det engelske Eftersyn i Havnene er blevet skærpet, samt at Underhuset i Sommer vedtog en Resolution, hvorefter Regjeringen opfordredes til at forbyde Indførsel af

levende Kvæg fra de Lande, der ikke byde en rimelig Sikkerhed mod Indførsel af smitsomme Sygdomme. Ved Forhandlingen herom blev det dog udtrykkelig udtalt, at Skandinavien og britisk Nordamerika ikke vilde rammes af denne Beslutning. Forskjellige Deputationer have forebragt deres Ønsker for og imod Lukning for Præsidenten i det engelske Gehejmeraad. Efter de Udtalelser, der ere faldne fra denne, synes der næppe at være nogen større Fare for Lukning under den nuværende liberale Regjering. ifald der ikke forekommer ondartede smitsomme Sygdomme blandt vort Kvæg, men dette sidste er ogsaa en uafviselig Betingelse. Skulde en saadan udbryde, ville Følgerne paa Grund af det nævnte Forlangende om at forbyde Indførselen og det Tryk, der hviler paa det engelske Agerbrug, kunne blive meget farlige for vor Kvægfredning. Hvor rimeligt det end er at antage, at den nuværende Regjering i England af Hensyn til Byerne ønsker at bevare den frie Indførsel herfra, saa kan den dog blive nødsaget til at tage Hensyn ogsaa til Landmændenes Opposition. Og denne sidste vilde sikkert faa stærk Vind i Sejlene ved et Udbrud af Mund- og Klovesyge eller ondartet Lungsyge blandt dansk Kvæg. Heldigvis er Landet frit for disse Sygdomme, og heldigvis byder vor Lovgivning og det omhyggelige veterinære Tilsyn med Exporten England al »rimelig Sikkerhed«. Men ikke desto mindre gjælder det for os at være paa vor Post.

Vor Udførsel af Hornkvæg har i Aar været den største, vi nogensinde have havt. Den beløb sig nemlig til 123,200 Stkr. mod 99,700 ifjor og 105,200 Stkr. i 1876—77, hvilket sidste Aar hidtil har staaet højest i denne Henseende. Overskudsudførselen er dog ikke meget større end ifjor, nemlig 103,900 mod 98,000 Stkr. En meget stor Del af denne Udførsel har bestaaet af magert og halvmagert Kvæg, der er gaaet ikke alene til Marsken, men ogsaa til England, hvor Levekvæg har været dyrt. En Kvie i god Stand f. Ex. kan ofte sælges fordelagtigere i England end til Tillæg her hjemme, og der gaaer derfor

mange unge Dyr samt Køer og Stude bort paa denne Maade uden at være fedede. Og hvad selve Fedningen angaaer, saa gennemføres den meget sjældent saa godt og stærkt, som den kunde og burde, naar Kreaturet egner sig dertil. En Grund hertil er vel nok, at man savner Rodfrugter, og at Fedningen uden disse bliver for dyr. Men ved Siden heraf gjør der sig ogsaa et Par andre Forhold gjældende. Det er nemlig for det første forbundet med stor Vanskelighed, Risiko og Bekostning for den mindre Kvægfeder, naar han selv skal sende sine Dyr til England. Ikke alene er der de store Prissvingninger paa selve Markedet, der selvfølgelig let kunne ramme en mindre Feders hele Flok, medens den større bedre kan værges sig ved at sende flere Gange og i smaa Partier; men dernæst er den mindre Afsender i høj Grad udsat for vilkaarlig Behandling af Kommissionæren i England, der ikke har Interesse af at tage Hensyn til en saa lille Kunde, og endelig ere Jernbanefragterne højere for de faa Dyr. Som Følge af disse Forhold spiller Mellemandelen især i Jylland en meget stor Rolle. Indenfor visse Grænser er denne selvfølgelig berettiget og gavnlig. Men den altfor overdrevne Mellemandel i Jylland er sikkert usund. Landet er overfløjet med Handelsmænd, der er Kapløb om ethvert Kreatur, som man veed af, og der er et Hastværk og »Jag« over Handelen paa England, saasnart Konjunkturerne synes lovende, saa at der hører baade stor Indsigt og Karakterfasthed til hos Federne for at modstaa de uafledelige Prellerier. En Nedsættelse af Jernbanefragterne for de smaa Sendinger kunde bøde noget paa disse Ulemper, men er selvfølgelig langt fra tilstrækkelig. Der er ikke andet at gjøre for de mindre Federe end at slutte sig sammen i Afsenderforeninger. Derved vilde man kunne indskrænke Mellemandelen, formindske Forsendelsesomkostningerne samt opnaa at blive behandlet med Respekt af Kommissionæren i England. Saa vidt vides arbejde de bestaaende Afsenderforeninger ogsaa meget heldig. Da de mindre Afsendere have Vanskelighed ved at tage Initiativet, burde

vist Landboforeningerne i de paagjældende Egne gjøre det. Man kunde vistnok derved mange Steder bidrage mere til at fremme Kvægholdet, end man gjør ved de Midler, der nu almindelig bruges.

Udførselen af Faar er atter stegen iaar og naaet op til 103,500 (ifjor 96,100) med et Overskud af 80,400 (ifjor 73,800) Stkr. Priserne paa Faarekjød i England have iaar været gode og temmelig stadige. Den større Udførsel iaar skyldes dog tillige og væsentligst den gode Græsning i Eftersommeren, og i Juli Kvartal er der derfor udført 11,000 Stkr. Faar flere end til samme Tid ifjor. Skjøndt Statistikken viser, at Faarene her i Landet formindskes i Tal, kan Udførselen dog stadig tiltage. Samtidig hermed ere Faarene blevne bedre og værdifuldere imod tidligere, ved at Merinos og Landfaaret ere blevne afløste af engelske Racer. Disse Forhold vise altsaa hen paa en intensiv Drift. Men der kan dog ikke være Tvivl om, at der endnu kunde gjøres noget for at forbedre Faareholdet baade i Retning af bedre Racer og en mere planmæssig Pleje.

Svinefedningen har iaar taget et ganske overordentligt Omfang. De gode Priser, vi have havt i flere Aar, den udvidede Mejeridrift, Fællesmejerierne og Centrifugen, de lave Oste- og Kornpriser — Alt har bidraget til at forøge denne Produktion. Vor Udførsel af levende Svin er derfor iaar stegen til 333,100 Stkr. mod 264,600 Stkr. ifjor, altsaa med 68,500 Stkr. Nettoudførselen var 312,200 (ifjor 248,300) Stkr. Ved Siden heraf er der udført 18,8 Mill. Pd. Flæsk (ifjor 10,9 Millioner Pd.) med et Netto af 11,9 Mill. Pd. (ifjor 9,2 Mill. Pd.). Flæskepriserne have været gode i hele sidste Landbrugsaar, og Markedet har ikke frembudt væsentlige Afgivelser fra dets almindelige Gang. I Oktober Kvartal 1882 vare Priserne nok saa høje som i det tilsvarende Tidsrum Aaret forud. Januar var endnu omtrent lige saa god som i forrige Aar, men dog faldende, og Februar var noget lavere, ligesom Resten af Aaret ikke naaede op til det foregaaende

Aars Priser. Middelprisen for det forløbne Aar bliver derved noget lavere end foregaaende Aars. For de to Sorter af Svin stille Middelpriserne i Hamburg sig saaledes:

	Store Svin	Sengsvin	Store Svin højere end Sengsvin.
1881—82, 48 Markeder	50,66 Kr.	49,60 Kr.	÷ 1,60 Kr.
1882—83, 46 —	48,84 —	49,24 —	÷ 0,40 —

Den tiltagende Svinefedning i alle Mejerilande samt Arbejdsløshed i Udlandet synes desværre at have medført en delvis Overproduktion, hvorved Priserne i det nye Landbrugsaar ere faldne stærkt, saa at det kommende Aars bedste Salgsmaaneder derved ere tabte.

Den Fare, der i Foraaret truede vor Svineudførsel til Tyskland, blev heldigvis undgaaet. Men det Røre, som det tyske Forbud fremkaldte blandt Landmændene, blev en medvirkende Aarsag til, at Opmærksomheden fra forskjellig Side blev stærkere rettet paa at indskrænke Tilførselen til Hamburg og at sætte os mere direkte i Forbindelse med andre Forbrugssteder. Og der er saaledes i Aarets Løb blevet oprettet et Par større Svineslagterier for Exporten af Flæsk til England. Et Forsøg paa at sejle store Svin fra Esbjerg til Rotterdam og Antwerpen er derimod desværre mislykket.

Kalvefedningen er tiltagen ret betydelig. Medens Udførselen af Kalve ifjor beløb sig til 3600 Stkr., var den sidste Aar 9400 Stkr. Rigtig ledet og med de nuværende Priser har det været en god Forretning, hvorved man har faaet Mælken godt betalt.

Udførselen af Heste er iaar atter dalet en Del samtidig med, at Indførselen har været meget stor. Der er nemlig udført ialt 9200 og indført 6724, saa at Netto-udførselen er gaaet ned til 2,476 Heste. Medens vi tidligere kun indførte godt et Par Tusinde Heste aarlig, begyndte vi i 1880 at indføre et større Antal, nemlig 4200, endvidere i 1881 5500 og i 1882 6900 Stkr. Indførselen be-

staaer væsentlig af Føl og Plage fra Sverrig og Tyskland samt Heste fra Rusland og Island. De sidste 3 Aars gode Konjunkturer have forøget Tilførselen samt Tillæget af Føl, medens disse sidste dog endnu ikke ere færdige til Udførsel. Tillige er Landets Bestand af Heste over 2 Aar gamle tiltagen med omtrent 1000 Stkr. aarlig i det sidste Tiaar og vistnok med forholdsvis mere i de senere Aar. Den tiltagende Befolkning især i Byerne bruger en større Hestekraft, og de smaa russiske Heste trænge ind mange Steder, hvor der før ikke brugtes Heste. Disse Forhold kunne forklare den ejendommelige Bevægelse, der finder Sted i Hesteomsætningen. Da Priserne tillige have været særdeles gode og Handelen livlig, befinder vor Hesteavl sig i det Hele taget under gunstige Vilkaar, ligesom det er en almindelig Mening, at det betaler sig godt at lægge til og opdrætte.

Af særlige Rørelser paa Husdyrbrugets Omraade maa først nævnes Dyrskuets m. m. ved Landmandsforsamlingen i Aalborg. Det var især den jydsk Hest og det jydsk Kvæg, som her var mødt frem i størst Antal. En udførligere Omtale heraf findes i sidste Bind af Tidsskriftet. — I Foraaret afholdt de samvirkende Landboforeninger paa Sjælland et vellykket Fedeskue i Kjøbenhavn. Den jydsk Fællesforening har besluttet at lade opkjøbe gode Hoppe- og Hingstføl til Efteraaret samt at købe unge Tyre fra anerkjendte Besætninger. De indkjøbte Dyr skulle derefter bortauktioneres. — Fyens Stifts patriotiske Selskab har iaar begyndt en Præmiering af hele Kvæghold, hvortil 19 Besætninger ere indmeldte. Maribo Amts økonomiske Selskab tænker at begynde en Præmiering af hele Agerbrug. — Kjøbenhavn Amts Landboforening har ligeledes iaar fortsat sin Præmiering af Kvæghold. Paa endnu flere Steder spores en Bestræbelse efter at faa udvidet Rammen for de offentlige Foranstaltninger til Husdyravlens Fremme, og paa det jydsk Delegeretmøde i Aarhus blev der nedsat et Udvalg i dette Øjemed. Man kan kun ønske, at dette maa lykkes, og at Vejen maa blive saa klart anvist, at Staten kan yde sin Støtte dertil.

— Paa Langeland har der dannet sig et Aktieselskab til Kvægavlens Forædling, som sidste Aar har indkjøbt 5 Tyre paa Lolland og Falster til Udstationering paa Øen. Da Tanken om Udstationering af Tyre har været fremme flere Steder og saaledes ogsaa paa Delegeretmødet i Aarhus, med Krav om Statsunderstøttelse, skal jeg kortelig angive, hvorledes man har taget denne Sag paa Langeland. Aktiernes Størrelse er 10 Kr., der er tegnet en Kapital af omtrent 3000 Kr. Bestyrelsen udstationerer Tyrene paa hensigtsmæssige Steder og afslutter Kontrakter med Foderværterne, fører Tilsyn med Plejen og foretager Salg af gamle Tyre og Indkjøb af nye. Kontrakterne variere noget efter Omstændighederne. T. Ex. betales for en Tyr, udstationeret paa en almindelig Bondegaard, 80 Kr. aarlig med Fribedækning af Gaardens 10—14 Køer. For hver Aktie kan en Aktionær faa 3 Køer bedækkede mod en Betaling af 2 Kr. pr. Ko; flere end 3 Køer koster 3 Kr. pr. Ko. Ikkeaktionærer betale 5 Kr. Med god Deltagelse fra Befolkningens Side og maaske med lidt Støtte fra Landboforeningen vil en saadan Foranstaltning vist kunne føres igjennem paa mange Steder uden Statens Hjælp. — En anden Sag, som i høj Grad berører Kvægbruget, er Oprettelsen af et betydeligt Antal Fællesmejerier i det forløbne Aar. For mange Egne af Landet, hvor man ikke kan faa Mælken ordentlig betalt ved egen Behandling, er det utvivlsomt bedre at sælge den. Man faaer derved en Indtægt, som man før slet ikke troede, at Køerne kunde bringe, og Kvægholdet bliver derved bragt ud over det absolut døde Punkt, som nu paa saa mange Steder holder det tilbage. Skjøndt det var ønskeligst, at Bøndergaardene selv behandlede deres Mælk, og skjøndt de ved en nogenlunde omhyggelig Behandling af Mælken let kunne naa en Betaling herfor, som er større end den, Fællesmejerierne give, saa maa man af Hensyn til Kvægbrugets Udvikling dog endnu en Tid ønske en større Udvikling af Fællesmejerierne i mange Egne af Landet.

P. Jessen.